

František Pelc
ředitel AOPK ČR

Zaplatí stát státu každoročně dva miliony za Boubínský prales?

Vážení přátelé, milí čtenáři, kolegové,

prosincové číslo našeho časopisu připomíná v pěkném článku Pavla Hubeného padesáté výročí jednoho z našich vůbec nejvýznamnějších chráněných území – chráněné krajinné oblasti Šumava. Vznikla v roce 1963 na ploše skoro sedmnácti set kilometrů čtverečních. Patří se poděkovat všem, kteří přispěli k uchování tohoto kouzelného koutu české krajiny – ať už lesníkům, starostům šumavských obcí, nebo ochráncům přírody. Robustnost a relativní zachovalost zdejších přírodních ekosystémů podtrhuje nejen fakt, že po sametové revoluci byla více než třetina CHKO překryta národním parkem, ale i to, že v samotné CHKO najdeme takové ekologicky hodnotné unikáty, jako je národní přírodní rezervace Boubínský prales, zřízená již v roce 1858 a postupně přehlašovaná do dnešní podoby na úctyhodné ploše 677 ha. Boubínský prales, impozantní lesní chrám, který každý rok navštíví tisíce lidí, se stal bezesporu jedním ze symbolů české ochrany přírody. Je to také významné místo pro environmentální výchovu a vzdělávání a během roku sem míří stovky školních výletů.

Nejvyšší soud nedávno rozhodl ve věci několikaletých sporů, týkajících se náhrady újmy za ztížení zemědělské a lesní hospodaření, které vedl stát se státem, přesněji Lesy České republiky, s.p., s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. V rozsudku se konstatuje, že z nároku na náhradu újmy nejsou vyčleněny ani státní lesy hospodařící na státních pozemcích. Je mimo rozsah tohoto textu popisovat krkolomný řetězec různých soudních řízení se zcela protichůdnými a nepredikovatelnými dílčími rozhodnutími soudů nižších instancí. Proto jen shrnuji, že toto rozhodnutí je samozřejmě nutné respektovat. Nicméně je také nutné říci, že rozhodnutí Nejvyššího soudu má zcela zásadní dopad nejen na vlastní ochranu přírody, ale i na efektivitu a logiku fungování státu, včetně ekonomických dopadů na veřejné rozpočty. Jako příklad uvádím, že stát má nyní podle rozsudku za onen Boubínský prales ponechaný zčásti bez hospodářských zásahů, a to na státních pozemcích obhospodařovaných státním podnikem, vyplácet Lesům ČR každoročně náhradu újmy ve výši 1,5 až 2 mil. korun. Protože jsem v roce 2003, resp. 2004, měl to štěstí být jako zákonodárce spoluautorem a předkladatelem ustanovení § 58 zákona o ochraně přírody a krajiny, myslím, že tento stav mohu aspoň krátce okomentovat. To, že se podařilo ustanovení o náhradě újmy vtělit do zákona, považuji za dobrý počín. Text, který jsem s právními experty připravoval, zůstal až na absenci poslední věty stejný. Aby bylo mimo jakoukoli pochybnost jasné, tato věta jednoznačně specifikovala, že se ustanovení příslušného paragrafu netýká státních organizací hospodařících z pověření státu na pozemcích v majetku státu. Výbor Poslanecké sněmovny pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí však mnou předložený návrh podpořil pouze za předpokladu, že dojde k vypuštění právě této poslední věty s odůvodněním, že takové subjekty logicky o náhradu újmy žádat nebudou, pouze ji povedou jako speciální účetní položku, aby se (pro pořádek) vědělo, kolik ta „naše“ ochrana přírody stojí. Sice se mi to příliš nezdálo, ale odmítnutím této podmínky hrozilo, že v zákoně nebude o náhradě újmy vůbec nic. Dlužno říci, že kromě pár excesů se schválené znění po několik let ctílo a například státní lesy náhradu újmy nežádaly. Přístup vedení podniku se však před pár lety změnil, což je – přes všechno výše uvedené – zcela legitimní. Po letitých soudních sporech, které stravovaly práci mnoha právníků na obou stranách, soudců, ale i dalších expertů, je tady rozhodnutí Nejvyššího soudu vymezující zcela nové prostředí, v němž se navíc budou všichni nuceni pohybovat. Zadržené žádosti státních lesů v přibližném souhrnu náhrad újmy 130 mil. korun musejí být v následujících měsících příštího roku vyplaceny. Na upřesnění jejich výše budou pracovat desítky lesnických odborníků AOPK ČR, případně i LČR. Resort tyto prostředky logicky nemá a musí o ně požádat Ministerstvo financí, potažmo vládu. Odhadnout souhrnné nároky na náhradu újmy v příštích letech lze jen obtížně, ale může jít o zhruba 200 až 400 mil. korun. Lze však předpokládat, že nestátní subjekty (soukromí vlastníci, obce a nově církev) v tom budou představovat malý zlomek (možná desetinu, možná pětinu). A to je zcela v rozporu s původním záměrem zákonodárce.

A co bude dál? Jasné je, že se musejí vypořádat dosud oprávněné požadavky. Systémové řešení do budoucna je také relativně jednoduché: novelizovat znění zákona v příslušném ustanovení § 58 s využitím původního návrhu nebo delegovat správu státních pozemků v národních přírodních rezervacích a přírodních rezervacích například na AOPK ČR. To by zajistilo efektivnější a levnější péči o tato mimořádně cenná území. Pokud k novelizaci nedojde, stát bude muset vynakládat stovky milionů korun na morálně více než sporné újmy a na zbytečnou byrokratickou zátěž mnoha lidí, která se oproti dosavadnímu stavu odhadem zvýší o 300–400 %. V době, kdy se všude hledají úspory a zvažuje se zakomponování výsledků hospodaření státního podniku Lesy ČR do příjmů státního rozpočtu, bude současný stav podle všeho neudržitelný. Pracovníci AOPK ČR již připravili pro nejbližší poradu vedení Ministerstva životního prostředí nezbytné podklady pro navrhované systémové řešení.

Náš časopis v novém roce dozná určitých změn ve svém formátu a bude mít nového šéfredaktora Mgr. Dalibora Zachovalu. Dosavadní šéfredaktorce PhDr. Jiřině Bulisové bych chtěl poděkovat za její sedm let trvající systematickou práci a také nebeskou trpělivost s profesionálními ochranáři přírody a autory. Jenom díky tomu se podařilo udržet solidní úroveň tohoto periodika.

Závěrem si dovoluji poděkovat všem, kteří i v tomto nesnadném období přispívají k ochraně naší přírody.

Přeji vám poklidné prožití svátků vánočních a dobrý rok 2014.